

VEEHOUDERIJ

Kruiden in de melkveehouderij

Tekst: Ida Hytkema
Foto's: Studio Kastermans

Melkveehouders zoeken vaker naar mogelijkheden om het gebruik van antibiotica te beperken. Ze raken steeds meer geïnteresseerd in natuurlijke geneesmiddelen. Zo'n

40 procent van de Nederlandse melkveehouders gebruikt een of meer producten die zijn gebaseerd op kruiden. Als gevolg van de toenemende belangstelling voor natuur-

lijke geneesmiddelen én het aantal producten dat op de markt verschijnt, neemt ook de vraag naar kennis en onderzoek toe.

Honger naar meer kennis over kruiden

Kennis over kruiden is oud en wereldwijd aanwezig. De kunst is om deze toegankelijk en toepasbaar te maken voor de Nederlandse melkveehouderij.

ACHTERGROND

Stichting Natural Livestock Farming promoot internationale samenwerking tussen boeren, dierenartsen en wetenschappers in Nederland, India, Oeganda en Ethiopië. Onderdeel van de stichting is een uitwisseling van kennis over de toepassing van kruiden in de melkveehouderij.

Begin deze maand was er een symposium in Zwolle en bezochten de internationale deelnemers melkveebedrijven in Overijssel waar kruiden worden gebruikt. De inspiratie hiervoor deden deze boeren op hun beurt weer op tijdens bezoeken aan India in 2014 en dit jaar.

Na het eerste bezoek is onder leiding van het Veterinair Kenniscentrum Oost-Nederland (VKON) vorig jaar een proef gedaan met het gebruik van kruiden bij de behandeling van koeien met een hoog celgetal. Hieruit bleek dat een kruidenmengsel van Aloë vera, geelwortelpoeder en calciumhydroxide veelbelovend leek, maar dat de praktische toepassing arbeidsintensief en lastig is, zeker bij grote veestapels.

De interesse is echter gewekt en

Melkveehouder Ron Westerneng uit Biddinghuizen voert gedroogde kruiden aan zijn koeien.

daarmee neemt ook het aantal vragen aan veeartsen over het gebruik van kruiden in de diergeneeskunde toe. Reden om vanuit stichting Natural Livestock Farming nu in samenwerking met de Werkgroep Dier en Kruid van de Nederlandse Vereniging

voor Fytotherapie (NVF) een nascholingscursus voor dierenartsen op te zetten, vertelt projectleider Katrien van 't Hooft.

'Je ziet dat steeds meer melkveeouders kruiden gebruiken. Het aanbod van middelen is groot en het is nodig om het gebruik in goede banen te leiden. Daarom is het ook voor dierenartsen belangrijk dat ze goede kennis kunnen opbouwen.'

De cursus wordt onder anderen opgezet door Maria Groot van Rikilt Wageningen UR die veel kennis over kruidengeneeskunde in de veehouderij heeft en deze heeft gebundeld in 'stalboekjes' (zie kader).

Kruiden zijn zowel preventief als curatief te gebruiken, maar moeten

zeker niet worden gezien als het middel tegen alle kwalen, waarschuwen deskundigen. Van 't Hooft: 'Wil je echt tot een structurele oplossing komen, dan moet je verschillende

'Een koe is gevoeliger voor kruiden dan andere herkauwers'

strategieën inzetten en het systeem als geheel optimaliseren. Daarbij komt de nadruk te liggen op levensduur en robuustheid van de koeien in plaats van maximale melkproductie.' Het gebruik van kruiden is effec-

tief, maar ook zeker niet zonder gevaren, stelt veterinaire natuurgeneeskundige Monique van Riel. 'Een koe is gevoeliger voor kruiden dan andere herkauwers en heeft al voldoende aan een minimale hoeveelheid gedroogde kruiden.'

PRAKTIJKNETWERK

Van Riel was betrokken bij het praktijknetwerk 'Vooruit met het kruid' van Verantwoorde Veehouderij dat dit jaar afliep. Zij begeleidt nog een aantal melkveeouders die kruiden voeren. Dat kan als kruidenrijk grasland, maar ook als gedroogd kruid door het ruwvoer.

'Vooral bij veranderende omstandigheden, zoals de wisseling van de seizoenen en het begin van de stalperiode, kunnen koeien wat extra weerstand gebruiken. Dat kan door ze individueel kruiden te voeren aan het voerhek, maar als koppel kan ook.'

Ook Van Riel ervaart dat er een gebrek aan kennis heerst en dat hier argwaan door ontstaat. Daarom kiest ze voor persoonlijke begeleiding en cursussen. 'Een handjevol kruiden voeren is bijna te gewoon om waar te zijn, maar ik zie dat de boeren die het wel doen, er veel lol in hebben.'

Die ervaringen zijn belangrijk, stelt Edith Finke van DLV Rundvee Advies, ook betrokken bij 'Vooruit met het kruid'. 'Er zijn zo veel factoren die invloed hebben op de gezondheid en weerstand van het dier, dat het moeilijk is de heilzame werking van kruiden aan te tonen' zegt ze.

'Daarom is gericht onderzoek nodig, maar ook de ervaringen van de boer zijn belangrijk. Hoe krijg je bijvoorbeeld een optimaal kruidenmengsel in je land en zorg je ervoor dat de koeien die kruiden ook opnemen? Boeren zoeken naar de beste oplossing wat betreft het gebruik van kruiden, maar er zijn nog veel blanco bladzijden.'

Per sector een stalboekje als leidraad

Het onderzoeksinstituut Rikilt Wageningen UR en het Instituut voor Etnobotanie en Zoöfarmacognosie (IEZ) hebben de kennis over de werking van kruiden in de veehouderij gebundeld in 'stalboekjes'. Dit zijn handige naslagwerken als het gaat om het gebruik van natuurlijke middelen in de veehouderij. Er zijn stalboekjes voor de

melkveehouderij, varkenshouderij, pluimveehouderij en vleeskalverhouderij. De meest recente versie van de melkveehouderij is van 2011 en er komt eind dit jaar een update. Van ieder product is uitgebreid onderzoek, dosering en literatuur opgenomen. De boekjes zijn te downloaden vanaf de site van Rikilt en www.fyto-v.nl.

'Met kruiden werken vanuit de weerstand van de koe'

Ron Westerneng heeft een melkveebedrijf met 85 melkkoeien in Biddinghuizen. Hij was deelnemer aan het project 'Vooruit met het kruid' en voert kruiden aan zijn koeien en kalveren. Hij krijgt daarbij advies en begeleiding van veterinaire natuurgeneeskundige Monique van Riel. Westerneng licht toe.

INTERVIEW

Hoe past u kruiden toe op uw bedrijf?

'Ik voer gedroogde kruiden in de voermengwagen. Dat kan van alles zijn: paardenbloemkruid, smalle weegbree, grote weegbree, sint-janskruid; er is een heel arsenaal beschikbaar. Samen met Monique van Riel kijk ik wat nodig is en dat passen we

toe. Je hebt trouwens maar kleine beetjes nodig: zo'n 4 tot 6 gram per koe, afhankelijk van het soort kruid. Daarnaast heb ik kruidenextracten gebruikt om op kwartieren met een hoog celgetal te smeren.'

Waarom voert u kruiden?

'Ik ben begonnen met kruiden omdat mijn dieren last hadden van diarree en daar geen oplossing voor gevonden kon worden. Toen ik kruiden voerde, ging de diarree over. Ik geloof erin en zie resultaat. Ik werk vanuit de weerstand van de koe en gebruik zo weinig mogelijk antibiotica. Soms moet ik nog wel naar geneesmiddelen grijpen, maar veel minder dan voorheen. Droogzetters gebruik ik bijvoorbeeld alleen nog maar bij probleemkwartieren.'

Wat zijn de resultaten?

'De kalveren krijgen onder meer smalle weegbree, zonnebloemkruid en zonnebloemwortel en hebben minder last van diarree. Ook de diarreeproblemen bij het melkvee zijn over. En de koeien zijn rustiger en minder schrikkerig. De essentie is dat je een omslag in denken moet maken en meer aan de weerstand van de koe

en het kalf moet werken. Zij moeten de problemen zelf de baas kunnen, dan is ingrijpen met bijvoorbeeld antibiotica niet meer nodig. Je moet overigens wel geduld hebben en accepteren dat je niet meteen resultaat ziet. Ik word niet meer zenuwachtig als het celgetal wat hoger is. De koe moet ook de tijd krijgen om te reageren.'

Ron Westerneng, melkveehouder Biddinghuizen

De essentie is dat je een omslag in denken moet maken en meer aan de weerstand van de koe en het kalf moet werken.

Hoe weet u wat en hoeveel u moet voeren aan het vee?

'Mijn rantsoenadviseur en Monique van Riel begeleiden me en zij overleggen ook samen. Ze begrijpen elkaar en respecteren elkaar en dat is belangrijk.'

'Monique van Riel weet wat de werking van bepaalde kruiden is en welke je niet aan bijvoorbeeld drachtige koeien moet voeren. Die kruiden voeren we aan de koeien die net hebben afgekalfd om ze er weer snel bovenop te krijgen.'

'De close-upgroep krijgt een apart mengsel om de geboorte zo goed mogelijk te laten verlopen en het herstel na afkalven te bespoedigen. Zulke dingen moet je wel weten, anders krijg je juist problemen met je koeien.'